

26

CONTEMPLATIO PHYSICA

NATURA.

Quam.

Deo ducente & docente,

Consensu Amplissimae Facultatis Philosophicæ, In
illustri Academia Christinæ,

SUB PRÆSIDIO

Eximij & Clarissimi Viri,

DN. M. GEORGII ALANI.

Phys. & Botan. Professoris Ordinarij, Præceptoris &
Promotoris sui debitâ observantiâ perpetim colendi,

Liberalis exercitij ergo, excutiendam & ventilandam,
Publicè exhibit,

JOHANNES M. GARSIUS Arbog.
S. R. M. Stipend.

In Auditorio Majori ad diem 3. Maj A. 1645. horis consuetis

Cic. L. s. Quæst. Tuscul.

Natura semper invicta, sed mortales umbris, deliciis, otio, languore, de-
fidiā animum inficiunt: opinionibus maloq; more delinuitur,
snoliunt.

A B O Æ,

Excudebat Petrus Wald/ Acad. Typogr. 1645.

VIRIS

Nobilissimis, Amplissimis, Consultissimis, omniq;
virtutum genere eminentissimis.

DN. O L A O B U R E,
de Boo & Fugelbro/ Med. D. Experientissimo, quon-
dam Regij Parlamenti Aboënsis Vice-Præsidi Celeberrimo,
Fautor ac Promotori suo optatissimo.

DN. JOHANNI MÆNGE/
de Fulcila/ Råghöö & Nuhiala/ Dicasterij supremi
in Finl. Assessori Prudentissimo; Studiorum suorum Pa-
terno, Promotori ac Nutritio ut summo & benignissimo,
ita summâ animi devotione suspicioendo.

DN. S V E N O N I SWARTZ/
de Sunby & Fogelbro/ Copiæ pedestris quæ ex teu-
tonico solo armatur, in domum austriacam, capitaneo ma-
xime strenuo, mecenati item indubitate.

Hanc disputationem Physicam debitæ gratitudinis
& observantiae ergò, consecrare & offerre vo-
luit & debuit.

Joh. G. Author & Resp.

THE S: I.

PLeraq; sunt vocabula, quibus vulgo utimur, non tamen
liquido animadvertisimus, quid ea ex proprietate
vera significant, Macrobius lib. 6. Saturnal. c. 8.
Quia enim plures res quam verba, hinc fit, ut com-
moda sæpè imponi non possint, sed necesse est, ut
unum plures adsciscat significaciones, quo res o-
mnes depingi queant & adumbrari. Inter illa
meritò numeramus in sermonibus celebre atq; ob-
vium NATURÆ vocabulum, quo omnes fa-
cile utuntur, sed quid propriè denotet, plurimi æ-
què cum vulgo ignorant. Quia v. in disputatio-
nibus sine ambiguæ vocis distinctione ad rei con-
siderationem venire velle, est tempus perdere vel-
le, dicente Galeno Medicorum phosphoro: Ideo
probe Homonymia vocabulî NATURÆ excu-
tienda, ne nobis imponat, & in primo limine stan-
tibus, statim pilum injiciat.

II. Natura itaq; vox. 1. Mentem divinam, re-
rum omnium parentem denotat. sic Sen. l. 4. de benef.
asserit naturam nihil aliud esse quam Deum. Hac a-
lias Natura Naturans dici conservit. 2. Sumitur pro
tota rerum universitate à Dño pendente, Natura
naturata dicta. 3. Pro substantia, quidditate & essen-

tia cuiusq; rei. 4. Pro ipso mundo. 5. Pro nativo ca-
lore ac cuiusvis animalis temperamento, Tandem 6.
Pro principio rerum naturalium Interno, cuius benefi-
cio sunt & operantur.

III. Nos de postremâ acceptione tantum hâc
vice, placidam & amicam pugnam cum Philo-
sophiæ alumnis pugnaturi, in certamen literarum
descendemus, non tanquam arenarij, vel pretio
adducti, vel suppicio coacti, sed ingenij acuendi,
veritatisq; inquirendæ gratia, quæ animi pabu-
lum. Scal. Exc. 148. f. 4. Scimus enim intellectum
hominis quiete non gaudere.

IV. Quid sit querere, antequam An sit, nihil
querere est. Arist: l.2. post. an. c.7. t.39 Prius itaq;
An sit ostendendum est. Hoc autem velle demonstra-
re, An sit natura ridiculū, imo inutilis esse operæ censem.
Arist. lib. 2, Phys: c.1. t. 6. Et nos cum illo. Quia per
se manifesta, perq; experientiā nota, velle probari sibi,
mera est stultitia. Si dubitas n. An sit natura, certe
dubitas utrum ne ipse sis an non sis.

V. Presupposita itaq; quæstione An sit, Quid sit
inquirendum porro venit: Definitio enim anchora-
rum omnium firmissima, Afferente Scal. Et
quamvis Aristotelis definitionem excusabilem,
sanoq; sensu tolerabilem censemus, sequentem ta-
men ceu paulo clariorem enucleatim evisceremus.

N.

Natura est causa interna, quia quodvis corpus naturale suam habet essentiam, affectiones, actiones, & passiones.

VI. Hæc definitiva oratio resolvitur in subiectum & prædicatum. Subiectum definitum constituit, quod dicitur *Natura*, à nascendo deducta, quia *Natura* res naturales gignit, ei:q' producendo essentias & facultates proprias communicat.

VII. Prædicatum definitivæ nostræ orationis absolvitur genere & differentia. Genus est causa interna, *Natura* enim à materia & forma non differt re, sed ratione, quæ seorsim extra compositum sejunctæ hic non spectantur, sed proportione geometrica, cuilibet corpori naturali conjunctim essentiam dant.

VIII. Differentia jam inquirenda est, cuius vicem in definitione hac subit naturæ causalitas triplex.
1. A natura corpus naturale habet essentiam, A Deo enim ita instructa est, ut cuilibet substantiæ corporeæ, nempe cælo, stellis, elementis, lapidibus, herbis, arboribus, Leoni, Aquilæ, homini, suppeditet essentiam, causaq' sit cur in eodem statu permaneant.

IX. 2. Naturæ item est, cuilibet corpori affectiones superaddere, puta, Quantitatem, Qualitatem, motum aut quietem, affectionesq' similes, cum nulla detur res naturalis hinc destituta.

X. Denique Natura, cui libet rei naturali in gene-
re vel specie, suos effectus tribuit, & expedite commu-
nicat, ita ut nihil otiosum esse patiatur. Cætera v.
naturæ accidentia & innumeros effectus medita-
tioni cuiuslibet permitto & experientiæ.

XI. Hic vetustimam illam disceptationem mo-
vere lubet; Num ars sit præstantior naturâ? Cujus
sententia negativam partem tuemur, partim ob nobis-
titatem essentia, partim ob præstantiam operum, in quib-
us ars (sola & seorsim considerata) à natura supera-
tur. Natura enim ex sua propriâ vi & substantias &
accidentia producere potest, Nunquam v. accidens u-
trumque præstabit per se, licet in virtute substantia qua-
dantenus facere id ipsum queat. Ut erudite probat
Tol: l.2. de anima q. 1.

XII. Ex abundanti addimus; quod à na-
tura resultat Naturale dici, idque quadrupliciter. 1.
Quod cum eo, quod naturam in se habet, primordium
& ortum habet, ut igni evolare sursum. 2. Quod
quidem non congenitum, sponte tamen successu tem-
poris, in capacibus & naturâ destinatis subjectis pro-
venit, ut viro barba. 3. Quorum potentia tantum
ineft, habitus & actus eorum studio consequitur, ut vir-
sus Ethica. 4. Quod natura magis intendit, ut sani-
tas. Quâ de re Acutissimus Philosophus Jacobus
Martini disp. 2. in Svaretz, th. 27. accuratè differit.

*Et hæc de natura dicta sufficient pro ratione instituti,
cætera quod attinet, ipsi conflictui relinquimus. Et in-
terim ponimus.*

A X I O M A T A.

I.

Naturæ vires non languescunt, nec sponte suâ ad inter-
itum properant.

2. Ars opera naturæ moliri non potest.
3. Deus contra naturam nihil facit.
4. Opus naturæ est opus intelligentie non errantis.
5. Natura non abundat in superfluis, nec deficit in
necessarijs.
6. Natura non facit saltum.

C O R O L L A R I A.

I.

- A**n natura in materiam & formam, ut duas spe-
cies dispeſcatur? N. contra Velcurionem.
- II. An necesse sit ad perfectam rei notitiam o-
mnes causas ejus cognoscere? D.
- III. An omnes Magiæ effectus sint tantum pu-
tatiij? N.

4. An Astrologia sit pars Physicæ? N. cōtra Tim.
5. Num ante diluvium vinum fuerit in usu? A:
6. Utrum nobilitas sit purum putum hominum
inventum, an v. in natura fundamentum suum
habeat, ita ut qui ex parentibus & majoribus
præstantib' sint nati, indolem quoq; obtineant
præstantiorem? N. prius, post: Aff:

VII. An sola virtus nobilitet, ut qui ab ea sit satis instructus, statim se nobilem profiteri possit? N.

VIII. An quicquid ad beatitudinem civilem facit, id omne virtute paretur? Aff.

IX. Ignis langvescit, sæpè etiam extinguitur ad solem, in umbrâ v. conservatur. Ratio est, quia calor solis similis est calori ignis, simile autem elicit simile & eliciendo debilitat.

DEo Omnipotenti

Sit Laus & Gloria in Sempiterna Secula.

Ornatissimo & Doctissimo
Dn. I OHANNI ARBOGIENSI,
de Constitutione NATURÆ doctè differenti,
amico & discipulo suo dilecto.

A Rtu præclaræ est secretas noscere vires
Naturæ, gremio quæ tenet ipsa suo.
Nec quisquam poterit melius scrutarier illas
Quam si rimetur principium undè fluunt.
Hoc quoniam IANNES, multo conamine præstas
Tu merito Phœbi gratus amicus eris.
Pergito sic felix tantis insistere cæptis,
Qua quondam tribuerit præmia larga tibi,

Amoris & honoris ergo subiunxit

NICOL. LAUR. NTCOP.

Log. & Poës. P. P. & Facult.

Phil. p. & Decanus.

